

Debata o budoucnosti EU

Záznam z online setkání tematické pracovní skupiny Bezpečnost a obrana,
které se konalo 17. 12. 2020 od 17. 17 do 20.12 hodin

Účastníci: Martin Exner, Petr Fleischmann, Ladislav Garassy, Tomáš Chlebeček, Petr Jantač, Ivo Kaplán, Pavel Komárek (v zastoupení Marka Hilšera), Bohuslav Pernica, Tomasz Peszyński, Karel Schwarz, Jaroslav Vítek, Jana Žežulková

Program:

- **Úvodní slovo** (Ivo Kaplán)

Koordinátor skupiny zahájil setkání a připomenul, že Víceletý rozpočet EU pro léta 2021-2027 byl včera schválen drtivou většinou (cca 77%) poslanců Evropského parlamentu, čímž prokázali, že chtějí, aby EU dále nejen existovala, ale i řádně fungovala. Resilience and Recovery Fund, který podléhá ratifikaci podle vnitrostátního práva členských států, je důležitý pro možnost debatovat o budoucnosti EU i o tom, jak ochránit nejen ji, ale i její občany. Poukázal však na to, že ve stejný den vzkázal ministr zahraničí Ruské federace (RF) ze Záhřebu, že byť Chorvaté mají dnes s Rusy problém, Rusové mají Chorvaty rádi, trvají však na dohodách z Daytonu a rozšiřování Evropské unie o státy středního Balkánu závisí na dohodě RF s USA o omezení jaderného zbrojení, neboť v současnosti platná smlouva končí 6. 2. 2021. Tedy není mnoho času od nástupu nové americké administrativy 20. ledna příštího roku. To charakterizuje situaci, v které se v Evropě nacházíme.

- **Bílá kniha o obraně a Bezpečnostní strategie ČR 2015** (Bohuslav Pernica) – prezentace v příloze

Ačkoliv Bílá kniha se kromě strategických věcí zřetelně hlásí k začlenění Armády ČR do struktur v rámci NATO, ochraňování hodnot EU a obsahuje předpoklady pro výkon funkcí v armádě včetně jazykových znalostí, samo Ministerstvo obrany ČR (MO) se v mnoha aspektech touto Bílou knihou neřídí. Armáda nenavýšuje stavy podle potřebné kvalifikace, bezpečnostní politika se neprovádí komplexně a silová ministerstva (MO, MV a MZV) spolu soutěží, která představa v rámci vlády, výborů Sněmovny a ve veřejnosti vyhraje. Vlivem stárnutí důstojníků je kvalita řídicího systému těžko udržitelná. Aktualizace Bílé knihy měla být provedena po 10 letech v roce 2021. Klimatickou hrozbu zatím strategické dokumenty nezohledňují. Metodicky je pro aktualizaci nezbytné zapojení veřejnosti do jejich přípravy, aby nebyla jen dílem úředníků, ale odpovídala očekávání veřejnosti. Navíc Západ má kulturu sdílení, kdežto lidé v zemích střední a východní Evropy k tomu přistupují jakoby jen oni sami rozhodovali o strategii. Problém je v politicích, že nedávají úředníkům zadání, ale spíše naopak. Ve školství nebo zdravotnictví je běžné zapojení veřejnosti, kdežto v oblasti bezpečnosti se strategie diskutuje jen mezi odborníky, ale veřejnost není zapojena, protože se o to nestarají politici.

Texty dokumentů: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/dokumenty/vyznamne-dokumenty-v-oblasti-bezpecnosti-ceske-republiky-18963/>

- **Kyberbezpečnost, hybridní válka, uspořádání zahraniční politiky a obrany EU** (Martin Exner, Tomasz Peszyński) – podklady a návrhy témat v příloze

Společnost myslí postaru, že válka se vede ozbrojenými prostředky, ale nyní převládá hybridní válka, válka s myšlením lidí, v které prohráváme, protože nenasazujeme účinné zbraně proti novému typu války. Lidé se domnívají, že o věcech bezpečnostních rozhoduje ta "zlá" EU nebo to „zlé" NATO. Tohoto totalitního myšlení se nezbavila i část armády,

úředníků i politiků. Je nutné zefektivnit vzdělávání, naučit kritickému myšlení. ČR i EU selhává v informovanosti lidí o EU, v oblasti bezpečnosti a vztahů s Ruskem. Je třeba ukazovat výhody spolupráce s NATO a v EU.

- **Kdo a co nám hrozí nejvíce?** (Petr Fleischmann) – text v příloze

Nejzávažnější hrozba dřímá v nás samotných a musíme si rozhodnout jako národ, zdali EU a NATO chceme, zdali demokracii chceme, na to naši partneři čekají. Máme se zbavit pocitu, že někdo zvenčí nás stále zbavuje identity. Budeme-li o tom přemýšlet, zjistíme, že identitu si musíme vytvořit sami. U nás je stále společnost poznamenaná Národním obrozením, kdy se identita budovala proti něčemu. Spoluprací a propojováním se naše identita obohacuje. Vymaňme se z představy, že nadnárodní identita nám něco bere. Je třeba se vymanit z představy, že spojování se s jinými je na úkor něčeho, co je nám vlastní. Chybí nám dostatečné sebevědomí. Spojovat se s jinými neznamená podrobovat se druhým. V Čechách dřímá velký potenciál, naše zkušenost může přinést mnohé celé Evropě. Zbavme se však dojmu, že jsme příliš trpěli, jen u Verdunu například zemřelo 200 tisíc a celkem tam bylo postiženo půl miliónu Francouzů. Petr Fleischmann v této souvislosti dal k dispozici v další příloze rozhovor s prezidentem Emmanuelem Macronem (v angličtině) a státním tajemníkem pro záležitosti EU Clémentem Beaunem (ve francouzštině).

- **Budoucí evropská bezpečnostní a obranná politika 2020 – 2030** (Tomáš Chlebeček) – text v příloze

Pokud Evropa v průběhu této dekády radikálně netransformuje alespoň svoji bezpečnostní a obrannou identitu, bude její politická a mocenská role v polovině století na hranici irelevance a její ekonomická pozice tím přiměřeně utrpí. EU v současné podobě může ve 21. století přežít pouze jako součást širší euroatlantické civilizace a společenství světových demokracií. Bude muset investovat mnohem více a lépe pro zajištění vlastní obrany, aby byla pro USA stále atraktivní jako věrohodný, svéprávný a alespoň částečně autonomní strategický spojenec a partner. Rozdílné zájmy členských států EU nemohou nadále blokovat realizaci konkrétních vojenských operací a žádoucí kooperaci a integraci v oblasti obrany a bezpečnosti. Rozhodování na vrcholné evropské úrovni musí probíhat kvalifikovanou většinou. Klíčové vojenské schopnosti se v EU vyskytují jen u velkých států, nebo absentují vůbec. Kapacity ozbrojených sil v důsledku neustálého nárůstu nákladů na zbraňové systémy nových generací neustále klesají a podíl zastaralé sovětské vojenské techniky v nových členských zemích je stále obrovský. V evropském zájmu se obranný sektor nemůže vyhnout výrazné koncentraci a konsolidaci, k níž v USA došlo již v polovině 90. let. Zastoupení amerických zbraňových systémů v evropských ozbrojených silách proto i do budoucna zůstane velmi vysoké. Za esenciální problém lze označit, že v dekádě před obsazením Krymu se výdaje členských států EU snížily na třetinu. Nárůst výdajů v posledních letech nestačí na kompenzaci tohoto poklesu. I s novou americkou administrativou bude pokračovat tlak na finanční zdroje pro obranu a bezpečnost. Přitom jakákoli vize má naději jen při uplatnění politické vůle, generování zdrojů a výstavbě nejen vojenských kapacit.

- **Geopolitické výzvy pro EU** (Ladislav Garassy) – prezentace v příloze

Problémy světového řádu existují nezávisle na nás, brzy nebudeme pro svět znamenat nic, trend od roku 2000 je zdrcující. Indie, ASEAN a Mercosur jsou EU velice blízké svými zájmy, zejména v udržení multipolárního světa. Drtivým problémem je řešení nejen Středního Východu, ale i středu Balkánu - Bosny a Hercegoviny. Další vývoj obranyschopnosti evropských hodnot a zájmů je ohrožen, pokud se naše děti od raného věku nebudou učit jako druhý jazyk také indonéštinu, hindštinu, čínštinu nebo arabštinu. Hlavním pilířem bezpečnostní architektury EU je NATO a pevné spojenectví s USA, základnou je evropská

obrana a strategická autonomie. Pro EU je nesmírně důležité eliminovat obchodní sílu Ruska cílenými průmyslovými investicemi do Řecka a Ukrajiny, poskytnout bezpečnostní záruky Kypru, Moldávii a Gruzii a podpořit členství Ukrajiny a Gruzie v EU, resp. NATO.

- **Diskuse**

V diskusi zaznělo dále zejména toto:

1) Má být **Evropa nahlížena jako subjekt moci** nebo je jejím objektem působení ostatních velmocí, neboli je schopna být Evropská unie velmocí do roku 2050, kdy společně s USA bude produkovat jen 42% globálního HDP (v roce 2000 to bylo 78%)?

2) Jsme svědky **ohrožení multipolárního světa**. Může Evropa vůbec existovat bez multipolárního světa založeného na dodržování pravidel? Stvořila se G20, proč není schopna plnit svou roli? Změní se to s novou administrativou USA?

3) Má **Šanghajská organizace pro spolupráci** větší atraktivitu pro Indii než partnerství a kooperace v jaderné oblasti s USA?

4) Má **Šanghajská organizace pro spolupráci** větší atraktivitu pro Rusko než **partnerství a spolupráce s EU** nabízená v poslední době zejména Francií a Itálií, ale i Řeckem a některými dalšími členskými státy? Budeme moci navázat na devadesátá léta, abychom obnovili dialog s Ruskou federací, Euroasijským společenstvím na úrovni EU, resp. NATO?

5) To nejzákladnější je **sdílení naší identity s těmi mimo území Evropské unie, kteří ji sdílet chtějí**. Příkladem toho je étos Arabského jara i jeho praktické důsledky v Tunisu.

6) Protesty proti autokracii v Hongkongu nebo Bělorusku jsou důkazem toho, že **se mimo EU ví o evropských hodnotách**. Také mnoho lidí v Číně i Rusku sdílí evropské hodnoty, měli bychom si to připomínat a šířit tuto realitu mezi Evropany.

7) Musíme být obezřetní, ale měli bychom **posilovat vztahy se všemi, kteří našim principům a hodnotám rozumějí** nebo chtějí rozumět.

8) Základem uvažování v námi diskutované oblasti je válka versus mír, vždy je tedy důležité si položit otázku, kdo **rozhoduje v Evropě o míru a válce**? Dokud toto nebude mít v rukou Evropská unie, nemůže se považovat za velmoc či supervelmoc.

9) K nedostatečné informovanosti bylo zdůrazněno, že neochota přijímat věrné informace spočívá v tom, že platí: **Co se naučí člověk v dětství, tomu věří po celý svůj život**.

10) **Nejvíce ohrožujeme sami sebe**, neboť máme:

a) **nedostatek víry, vzájemné důvěry států i jednotlivců,**

b) **nedostatek vzdělání a nejspíše i vzdělávání.**

Další postup práce skupiny:

A. Byly vytvořeny tři podskupiny, které navrhnou vstupní dokument k debatě v rozsahu textu cca 2 strany A4:

1) **Jak změnit mentalitu přístupu lidí k obraně a bezpečnosti v EU?** Zahrnuje problematiku 3 oblastí:

- **vzdělávání** (od základní školy až po Erasmus) – ve spolupráci s tematickou pracovní skupinou Vzdelávání (koordinátor Pavel Trantina),
- **komunikace a informace** (kampaně proti desinformacím apod.),
- **kyberbezpečnost.**

Vedoucí: Tomáš Peszynski, členové Martin Exner, Petr Fleischmann, Pavel Komárek, popřípadě Marek Hilšer, **(hlaste se další, prosím!)**

2) **Jak se pohnout ve sjednocování zahraničněpolitických postojů v rámci EU a vytvářet postupně EU jako silného hybatele mezinárodní politiky?**

Vedoucí: Ivo Kaplán, členové Ladislav Garassy, Petr Jantač, **(hlaste se další, prosím!)**

3) **Zbraňové systémy a platformy:** dodavatelské řetězce, aktivity EU, EDA a členských států EU, vazby mimo EU.

Vedoucí: Tomáš Chlebeček, členové: Ivo Kaplán, Petr Jantač,**(hlaste se další, prosím!)**

B. Bohuslav Pernica sepíše body z Bílé knihy, které se neplní a bude je prezentovat v materiálu na příštím setkání.

C. **Další setkání** bude nejspíše online **21. 1. 2021, opět v 17. 17 hodin**. Na něm se projednají dokumenty ze tří podskupin tak, aby mohly být připraveny výstupy pro projednání ve Všeobecné skupině v této struktuře:

- 1) kdo a co nám hrozí,
- 2) průběžné měřitelné (kvalitativní i kvantitativní) cíle (milníky, indikátory) do roku 2030 a vize do roku 2050 pro ČR a EU,
- 3) jaké nástroje k tomu použít, aby se vývoj dostal do roku 2050 kam chceme.

Tedy chcete-li se zapojit do tvorby výstupů je nezbytné se zapojit alespoň do jedné ze shora uvedených podskupin. Ty se budou setkávat podle potřeby vedoucích podskupin reálně i virtuálně tak, jak se bude vyvíjet situace s COVID-19.

Zapsal:

Ivo Kaplán, koordinátor tematické pracovní skupiny Bezpečnost a obrana

777177889

Email: kaplan.ivo@post.cz